

CZU: 94(478)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18242328>Simion CARP¹

carpsimion@gmail.com

Dianu GORDILĂ²

gordiladianu@gmail.com

FALSURI ÎN ACTELE AUTORITĂȚILOR SOVIETICE: CAZUL I.K. ZAHAROV ȘI IMPLICAȚIILE ASUPRA MEMORIEI COLECTIVE

Abstract: Articolul examinează cazul locotenentului major Ivan Konstantinovici Zaharov, erou al Uniunii Sovietice, prezentat de propaganda sovietică drept militar căzut în lupte împotriva naționaliștilor ucraineni în 1947. Analiza surselor de arhivă, a presei timpului și a materialelor comemorative demonstrează existența unor falsuri biografice și manipulări menite să consolideze mitologia eroică a regimului totalitar comunist. Studiul scoate în evidență modul în care autoritățile sovietice au utilizat minciuna, tăinuind crimele și mistificând trecutul pentru a modela memoria colectivă și a servi obiectivele politice. Concluzia cercetării subliniază necesitatea confruntării cu trecutul și deconspirarea falsurilor istorice, în vederea consolidării valorilor democratice autentice în Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: fals istoric, erou al Uniunii Sovietice, I. K. Zaharov, propagandă sovietică, memorie colectivă, mit politic, regim totalitar comunist.

¹ Profesor universitar, doctor în drept, cercetător științific superior, Departamentul Știință, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4772-8325>, e-mail: carpsimion@gmail.com

² Doctor în drept, șef, Direcția Management Operațional, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6565-5198>, e-mail: gordiladianu@gmail.com

FORGERIES IN THE DOCUMENTS OF THE SOVIET AUTHORITIES: THE CASE OF I. K. ZAKHAROV AND THE IMPLICATIONS FOR COLLECTIVE MEMORY

Abstract: *The article examines the case of Lieutenant Major, Ivan Konstantinovich Zakharov, Hero of the Soviet Union, presented by Soviet propaganda as a soldier who fell in battles against Ukrainian nationalists in 1947. The analysis of archival sources, the press of the time and commemorative materials demonstrates the existence of biographical forgeries and manipulations aimed at reinforcing the heroic mythology of the totalitarian communist regime. The study highlights the way, Soviet authorities used lies, concealing crimes and mystifying the past to shape collective memory and serve political objectives. The conclusion of the research emphasizes the need to confront the past and expose historical falsehoods, in order to consolidate authentic democratic values in the Republic of Moldova.*

Keywords: *historical falsehood, Hero of the Soviet Union, I. K. Zakharov, Soviet propaganda, collective memory, political myth, totalitarian communist regime.*

1. INTRODUCERE

În ultimele decenii, în Republica Moldova au loc periodice evenimente comemorative dedicate eroilor căzuți în lupte pentru apărarea independenței, participanților la misiuni internaționale sau persoanelor care au luptat în cel de-al Doilea Război Mondial. Totuși, aceste manifestări sunt deseori utilizate politic de anumite partide și organizații, care perpetuează narativele sovietice. Acestea glorifică armata roșie, minimalizează rolul populației autohtone și promovează un discurs pro-Kremlin, instigând la separatism și la contestarea valorilor europene. Un exemplu ilustrativ este cazul lui Ivan Konstantinoviici Zaharov, locotenent major, prezentat drept erou căzut în luptă împotriva banderoviștilor în noiembrie 1947. Totuși, surse multiple, inclusiv arhive ale Ministerului Afacerilor Interne al R.S.S.M. și presa sovietică din acea perioadă, arată că versiunea oficială este neverosimilă. În schimb, indiciile sugerează o crimă comisă în Chișinău, mușamalizată de autorități și transformată într-o legendă eroică. Problema cercetată este relevanța acestui caz pentru înțelegerea practicilor de falsificare a istoriei de către regimul sovietic și implicațiile asupra memoriei colective contemporane.

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE

Cercetarea este fundamentată pe analiza interdisciplinară a surselor: documente de arhivă ale Ministerului Afacerilor Interne al R.S.S.M. și al U.R.S.S.; presa sovietică din anul 1947 („Советская Молдавия” și alte publicații); enciclopedii și memoriale sovietice; studii și memorii ale autorilor precum Elena Aramă, Gavril Volkov, Maxim Brejnev, A. Surilov; surse electronice și comparative. Arsenalul metodologic utilizat este focalizat pe analiza critică a discursului istoric, confruntând versiunea oficială cu realitățile ascunse.

3. DISCUȚII ȘI REZULTATE OBTINUTE

La 24 august 2025, cu scopul de a consemna aniversarea a 81-a a operațiunii Iași-Chișinău, a fost organizat un marș care a pornit de pe piața Academiei de Științe a Republicii Moldova și a continuat până la memorialul „Eternitate”. Pe parcursul itinerarului stabilit, unii participanți, instruiți din timp, au început să scandeze mesaje de glorificare

a armatei sovietice și a militarilor ruși, cărora le atribuiau „eliberarea” Republicii de sub ocupația fascistă, fără a aminti contribuția băștinașilor la victoria obținută în acest război. Persoane controversate apăreau în fața camerelor de luat vederi lansând discursuri propagandistice prin care denaturau adevărul istoric, formând o atitudine negativă față de valorile europene și pledând pentru reinstaurarea regimului totalitar comunist și extinderea pe cale armată a teritoriului Federației Ruse în hotarele fostului imperiu sovietic. Acești provocatori vorbeau deschis despre o posibilă ocupare pe cale armată a fostelor republici sovietice, printre care și Republica Moldova. Folosind retorica autorilor sovietici, unii vorbitori afirmau că de la 24 august 1944 basarabenii au avut parte de un trai bun asigurat de puterea sovietică: „Doar grație marelui popor rus și a altor popoare sovietice frățești, Moldova a revenit în rândul Republicilor Sovietice Socialiste”¹.

Participantii care exprimau o altă opinie, amintind de miile de victime ale represurilor politice, erau agresați verbal și amenințați cu răfuială fizică de grupuri de persoane dubioase, care prin comportamentul lor aminteau de opresorii bolșevici. Aceste metode erau similare celor utilizate de regimul totalitar comunist pentru a îngredi dreptul cetățenilor la libera exprimare.

Pe parcurs, membrii partidelor pro-Kremlin au lansat mesaje ce instigau la ură interetnică și propagau războiul, încurajând agresiunea Federației Ruse împotriva statului suveran Ucraina. Istoricul român Ioan-Aurel Pop menționează că „Imperiul țarist, ca și cel bolșevic, au avut ca fundament al existenței lor doi stâlpi: Forța brutală primitivă și Minciuna. Ele nu ar fi putut exista și nici nu s-ar putea reface vreodată în temeiul Adevărului. Și pentru că Adevărul este baza Dreptății și a Păcii, acest imperiu nu poate exista fără a nedreptăți alte popoare și a le viola ori periclita permanent pacea și ființa”².

Din nefericire, la marșul din 24 august 2025 se ascundea realitatea sovietică, gloriificând nejustificat criminalii care au condus odiosul regim totalitar comunist. Sub masca educației patriotice, unii copii au fost obligați să îmbrace uniforme militare din perioada stalinistă și să poarte fotografii cu Stalin, pentru a reabilita imaginea dictatorului. Prin astfel de acțiuni, tinerii erau manipulați pentru a fi convinși să participe la readucerea la putere a exponenților regimului totalitar sovietic și instaurarea unei dictaturi controlate de Moscova. Acești tineri erau educați în baza unor modele de „erou” create de propaganda sovietică, cu biografii falsificate, un exemplu fiind cazul militarului rus I. K. Zaharov.

În Cimitirul Central din Chișinău se află un mormânt bine întreținut, cu un monument din epoca comunistă și fotografia unui tânăr militar sovietic, Ivan Konstantinovici Zaharov, „Erou al Uniunii Sovietice 14.10.1919–18.11.1947. De la colectivul Școlii de partid”. Consultând enciclopediile RSS Moldovenească și plăcile memorialului „Eternitate”, nu s-au identificat informații suplimentare.

Sursele rusești arată că „Zaharov s-a născut în satul Sajino, regiunea Omsk, a participat la război din iulie 1941, fiind decorat în aprilie 1944 cu titlul de Erou al Uniunii Sovietice. El a căzut în luptă cu formațiuni ale naționaliștilor ucraineni pe 18 noiembrie 1947 și este înmormântat la Chișinău”³.

Pornind de la acest fapt, am verificat presa vremii pentru a obține informații referitoare la evenimentele care au avut loc în Chișinău și pe teritoriul R.S.S.M. în jurul datei de 18 noiembrie 1947, precum și în zilele următoare, când ar fi trebuit să aibă loc funeraliile.

¹ Сурилов А.В. История Государства и права Молдавской ССР (1917-1959). Кишинев, 1963, с. 212.

² Pop I.-A. Basarabia din nou la răscruce. Iași: Editura DEMIURG, 1995, p. 199.

³ Vezi: https://warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=9851

În mod obișnuit, propaganda sovietică nu rata asemenea ocazii pentru a martiriza eroii, însă în acele zile în presă au fost publicate o serie de articole referitoare la viitoarele alegeri în Sovietele Locale ale R.S.S.M. Corespondenții urmau scopul de a influența orientarea politică a cetățenilor și de a mobiliza agitații pentru a convinge populația să voteze candidații propuși de regimul totalitar comunist, publicând titluri precum: „«Muncitorii din Chișinău, cu mare entuziasm, l-au înaintat pe conducătorul poporului sovietic Iosif Vissarionivici Stalin să fie primul în lista candidaților în deputați ai sovietului orășenesc». «Marele Stalin – primul candidat al poporului sovietic». «Iosif Vissarionovici Stalin, candidatul în deputați al sovietului orășenesc Chișinău». «Colectivul Universității de Stat a înaintat pe V. M. Molotov, N. G. Koval, I. G. Leonov, M. A. Pavlov, A. N. Popov, candidați în deputați ai sovietului orășenesc Chișinău»”⁴.

De menționat că și în ziua de 21 noiembrie, când probabil ar fi trebuit să aibă loc funeraliile lui I. K. Zaharov, în presă au apărut următoarele articole: „Sindicatele în campania electorală; La întrunirile electorale; Candidații din popor; Angajamentul tinerilor colhoznic”⁵. În următoarele numere ale publicațiilor sovietice erau publicate reportaje și schițe referitoare la viitoarele transformări sociale, precum și la necesitatea intensificării luptei împotriva pretenșilor dușmani ai regimului comunist. Cele mai ample articole erau consacrate lui Stalin, iar locul doi era ocupat de o varietate de texte în care se elogiau partidul comunist și puterea sovietică. Multe de publicații aveau scopul de a confirma „devotamentul” de care dau dovadă masele populare față de noul regim. În acest context, redăm câteva titluri: „«Cincinalul în patru ani», «Panoul de Onoare», «Nobila misiune a agitatorilor», «Cuvântul mașiniștilor din Chișinău», «În brigadă fruntașă», «Angajamentele electricienilor», «Țigarete supra plan», «Competiție în bază de profesii»”⁶.

Analizând aceste materiale, nu am identificat nici o informație despre I. K. Zaharov sau despre luptele în care și-a pierdut viața. În trecere, examinând reformele efectuate de regimul de ocupație sovietic în acea perioadă, autoarea Elena Aramă nota: „Schimbările locale ale R.S.S.M. erau înfăptuite la nivel unional și apoi republican. Ele erau realizate prin decretele Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S.M., conform Constituției. Existau Sovietele județene, raionale, orășenești, de orașel și satești. Alegerile în aceste organe au avut loc doar la sfârșitul anului 1947. Până atunci, în octombrie 1947, printr-un decret al Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S.M., au fost desființate județele, iar raioanele au fost subordonate direct organelor republicane. În decembrie 1947 au avut loc primele alegeri în Sovietele locale, iar până la alegerea acestora, organele puterii locale au fost comitetele executive”⁷.

Se știe că alegerile în Sovietele locale erau preconizate pentru data de 21 decembrie 1947. Continuând cercetarea despre Zaharov, am relevat câteva surse bibliografice din Federația Rusă care oferă următoarele informații: „Zaharov Ivan K. (1919–1947) a fost locotenent-major, participant la război și Erou al Uniunii Sovietice. S-a născut în satul Sajino și a absolvit șapte clase, urmate de un tehnicum agricol. A lucrat în colhoz, transferându-se ulterior cu traiul în orașul Novosibirsk. În 1939 a fost recrutat în armată și, din 1941, a luptat pe fronturile: Kalinin, Voronej, Frontul I Ucrainean și Frontul I Bielorus. A fost rănit de trei ori. Începând cu ianuarie 1944, Zaharov I. K. a condus un batalion de tancuri al Bri-

⁴ Советская Молдавия. 18 ноября 1947 г., с. 1.

⁵ Ibidem, p. 1.

⁶ Советская Молдавия. 22 ноября 1947 г., с. 1.

⁷ Aramă E. Istoria dreptului românesc. Chișinău: FEP „Tipografia Centrală”, 1995, p. 223.

găzii nr. 40, din cadrul Corpului de Armată nr. 11 al Armatei I de tancuri. S-a evidențiat în timpul operațiunilor Proskurov-Cernăuți. Prin Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 24 aprilie 1944, «pentru bărbăție, vitejie și eroism, calități manifestate în luptele cu ocupanții germani», locotenentului major Zaharov i-a fost conferit titlul de Erou al URSS, însoțit de Ordinul Lenin și medalia «Steaua Roșie». După război, Zaharov a continuat serviciul militar, absolvind Școala Politică Militară și Școala Militară de Tancuri. Pe 11 noiembrie 1947, a căzut eroic în lupte cu formațiunile de naționaliști ucraineni și este înmormântat în Chișinău. Printre decorațiile sale se numără Ordinul «Drapelul Roșu de Luptă», Ordinul pentru Apărarea Patriei, clasa a II-a, Steaua de Aur și mai multe medalii⁸.

În alte surse se repetă informația, conform căreia el ar fi căzut în lupte împotriva banderoviștilor pe 11 noiembrie 1947 și este înmormântat în Chișinău. Autorii au făcut referință la lucrările editate în timpul regimului sovietic⁹. De asemenea, mai există surse care afirmă același lucru: „...a căzut în lupte cu banderoviștii pe 11.11.1947. Este înmormântat în or. Chișinău”¹⁰.

Am confruntat și această informație cu presa timpului în care am identificat că în ziarele „Советская Молдавия” de pe 10 și 11 noiembrie 1947 se mediatiza știrea despre Parada Militară care a avut loc în or. Chișinău și în alte localități ale RSSM pe 7 noiembrie, consacrată celei de-a 30-a aniversări de la Revoluția socialistă din 1917, în care nu figura nicio informație despre I. K. Zaharov.

În numărul din 12 noiembrie 1947 se menționa următoarea situație: „Cu mare încredere, muncitorii Moldovei înaintează candidații în sovietele raionale... În raionul Vadul lui Vodă, pe 11 noiembrie dimineața, locuitorii satului Petrovca, parte a sovietului sătesc Mereni, se grăbeau să ajungă la sediul colhozului. Într-o încăpere bine amenajată, atârnau portretele conducerii partidului, iar pe o pancartă puteai vedea inscripția: «Mulțumim marelui făuritor al Constituției noastre, Generalissimului Stalin!» Adunarea colhoznicilor era consacrată înaintării candidaților în sovietul raional al deputaților... Pe 11 noiembrie, în localitățile din raionul Vertiujeni au avut loc adunări cu alegătorii. În satul Cîrîpcău, unde sunt 446 de case, lucrau 15 agitatori... Recent, aceștia au desfășurat discuții pe tema «30 de ani ai puterii sovietice». Pe baza exemplelor luminoase din viața muncitorilor țării și a țăranilor din sat, au demonstrat rezultatele obținute de poporul sovietic sub conducerea partidului fondat de Lenin și Stalin pe parcursul a treizeci de ani”¹¹.

În același număr, presa prezenta situația din Chișinău la 11 noiembrie: „...În Chișinău, alegătorii s-au întâlnit cu scriitorii Moldovei. Brigăzile create de Uniunea Scriitorilor vizitează întreprinderile și instituțiile de învățământ, unde literații citesc lucrări dedicate transformărilor din satele Moldovei datorită puterii sovietice. La patru întâlniri cu constructorii și elevii școlilor medii au participat A. Lupan, I. Canna, L. Corneanu, I. Balțan și alții. Brigada scriitorilor se va întâlni și cu alegătorii din Tiraspol, Bălți, Soroca și alte localități”¹².

Nici în ziarele din 14 noiembrie nu a apărut vreo informație despre funeralii sau

⁸ Vezi: ru.wikipedia.org/wiki/захаров-иван-константинович

⁹ Анисичкин Ф.И. Звезды доблести ратной. Новосибирск: Западно-Сибирское книжное изд-во, 1979, с. 128-129; Шлевко Г.М. Ради жизни на земле. Омск, 1977, с. 142-144. <https://victorymuseum.ru/enciclopedia/heroes/zaharov-ivan-constantinovich> (accesat la data de 15.09.2025).

¹⁰ <https://xn--80adbfga1bkfifgbxvh.xn--plai/geroi/zaharov-ivan-konstantinovich> (accesat la data de 15.09.2025).

¹¹ Советская Молдавия. 12 ноября 1947 г., с. 1.

¹² Ibidem.

despre preținsele lupte cu naționaliștii ucraineni. Toate articolele sovietice erau consacrate exclusiv campaniei electorale: „«Muncitorii Moldovei înaintază cei mai destoinici patrioți sovietici ca deputați în alegerile locale». «Cei mai buni fii... ai Patriei sunt înaintați candidați în deputați». «În sovietul raional – oameni cunoscuți». «Întâlniri cu tineretul... Studenți-agitatori... Candidatul din noul colhoz»”¹³.

Aceste articole nu reflectau situația reală. Erau ascunse crimele regimului totalitar comunist, moartea a sute de mii de basarabeni din cauza foametei artificiale provocate de autoritățile sovietice și miile de victime ale represiunilor politice. Corespondenții sovietici își direcționau mesajele pentru a justifica falsificarea masivă a rezultatelor alegerilor în Sovietele locale, folosindu-se de experiența acumulată în timpul alegerilor pentru Sovietul Suprem al RSSM desfășurate în februarie 1947.

Reamintim că niciun titlu din presa vremii nu menționa „moartea eroică” a ofițerului Zaharov în timpul preținsei lupte cu naționaliștii ucraineni. Totodată, am constatat că, în acea perioadă, un număr mare de reprezentanți ai organelor represive sovietice, militari și lucrători de partid, pentru a-și spori prestigiul, preferau să includă în biografiile lor date privind participarea, după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, la lupte împotriva naționaliștilor din Caucaz, republicile Baltice, precum și împotriva naționaliștilor români și ucraineni. Evident, în manualele editate la comanda regimului totalitar comunist, etnicii români și ucraineni care opuneau rezistență puterii sovietice erau prezentați într-o lumină negativă. Drept exemplu, controversatul autor A. Surilov nota: „În raioanele de nord ale R.S.S.M., chiaburimea și alte elemente dușmănoase își consolidau de multe ori forțele cu naționaliștii burghezi din raioanele de vest ale Ucrainei și, prin intermediul lor, stabileau legături cu serviciile secrete străine și cu centrele antisovietice de peste hotare”¹⁴.

Caracterizând naționaliștii ucraineni, ex-ministrul Afacerilor Interne al R.S.S. Ucrainene, general-colonelul I. Golovcenko, afirma: „În timpul războiului, în aceste localități acționa Armata Ucraineană de Eliberare – 150.000 de oameni. Fiecare dintre ei are mamă și tată, frați și surori, bunică și bunel. Toți sunt legați între ei. Din această cauză, populația din acele localități este afectată de spiritul antisovietic. Manifestă o ură nemărginită față de Moscova și Rusia, pentru că le consideră o reflecție a U.R.S.S.”¹⁵.

Despre confruntarea cu naționaliștii ucraineni relatează și ex-ministrul Afacerilor Interne al U.R.S.S., generalul de armată Nikolai Șiolokov, care la începutul anilor '50 a ocupat funcții importante în R.S.S. Moldovenească. Trecând în revistă unele momente din perioada în care unitatea militară din care făcea parte colonelul Șiolokov era dislocată în regiunea Cernăuți, autorul Maxim Brejnev descrie o întâmplare a cărei veridicitate poate fi pusă la îndoială: „În 1946, la Cernăuți, în familia lui Nikolai și Svetlana Șiolokov se naște fiul Igor. Puțin mai târziu, părinții au reușit să evite o mare tragedie. Bona care o ajuta pe Svetlana Șiolokov era din rândul băștinașilor și a mărturisit că banderoviștii au ordonat să otrăvească copilul pentru a dăuna familiei colonelului sovietic. Ea nu a fost capabilă să facă acest lucru, pentru că se atașase foarte mult de prunc. În această situație, femeia a cerut să fie achitată și a fost public fugărită de la serviciu, sub pretextul unei încălcări grave, pentru ca bandiții să nu înțeleagă că au fost trădați. Astfel, viața copilului a fost protejată...”¹⁶.

¹³ Молодежь Молдавии. 14 ноября 1947 г., с. 1.

¹⁴ Сурилов А.В. История Государства и права Молдавской ССР (1917-1959). Кишинев, 1963, с. 242.

¹⁵ Иван Головченко и реформа Украинского МВД. В: Брежнев М.А., Алёшин И.В., Осипов И.С. и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть 4, Москва, 2018, с. 175.

¹⁶ Брежнев М. Министр Щелоков. Москва, 2009, с. 86.

Probabil, acest episod din biografia familiei Șciolokov a contribuit la faptul că fiul lor a realizat ulterior o carieră strălucită în cadrul partidului, ajungând membru al Comitetului Central al Komsomolului din U.R.S.S. Interesant este faptul că despre presupusul atentat asupra copilului nu există nicio mențiune în memoriile ex-președintelui KGB al R.S.S.M., general-locotenentul Gavriil Volkov, care cunoștea bine familia și, în anul 1946, activa în sistemul KGB al R.S.S. Ucrainene, fiind responsabil anume de regiunea Cernăuți. Reconstituind evenimentele din acea perioadă, generalul G. Volkov nota: „În anul 1946 am fost transferat cu serviciul la KGB al R.S.S. Ucrainene, în Direcția regiunii Cernăuți. Am pornit lupta cu «contrarevoluția bisericilor»... Doar în șase raioane ale regiunii existau două sute de biserici ortodoxe – una de rit vechi în Belocriînțk și în jur de zece aparținând diferitelor culte religioase... Pentru succesele obținute am fost recompensat cu un premiu bănesc. Această activitate am continuat-o după ce am fost transferat cu serviciul în R.S.S. Moldovenească”¹⁷. În aceleași memorii, G. Volkov relatează că „a luptat câțiva ani cu banderoviștii”¹⁸, însă nu menționează nimic despre cazul familiei Șciolokov și nici despre moartea Eroului Uniunii Sovietice I. K. Zaharov.

De fapt, subiectul luptei cu formațiunile de naționaliști ucraineni a fost intens exploatat și în ultimii ani ai războiului. Mulți corespondenți militari urmăreau scopul de a demoniza această categorie de persoane și de a arunca o umbră negativă asupra popoului ucrainean, descriind cu lux de amănunte presupuse crime comise de aceștia. Astfel, într-unul din ziarele armatei „На защиту Родины”, editat în octombrie 1944, se relatau următoarele momente despre o răzbunare brutală a banderoviștilor împotriva locuitorilor unui sat: „Nu poți să citești aceste rânduri fără a tresări de emoție. Bandiții au omorât o învățătoare și pe mama ei bătrână. Ca niște fiare, au ucis familia președintelui sovietului sătesc. Acesta a fost răstignit pe porțile casei, după care a fost ciuruit cu gloanțe trase din pistoale automate. I-au omorât soția, părinții bătrâni și fiica de trei ani. Cu deosebită cruzime, i-au tăiat o mână și cu sângele ei au scris pe pereții casei cuvinte jignitoare”¹⁹.

Evident că asemenea articole au atins sensibilitatea multor oameni, provocând ură față de naționaliștii ucraineni. În același timp, autoritățile sovietice tăiau crimele și atrocitățile comise de militarii armatei sovietice împotriva populației. De asemenea, a fost ascunsă și informația privind moartea ofițerului Zaharov. Procesul de cercetare a materialelor referitoare la acest caz a fost dificil, deoarece documentele cu informații importante despre el au fost luate la evidență în ianuarie 1949, fără ca în registru să fie menționat numele său, fiind făcută doar următoarea însemnare: „Număr de ieșire 032/29, Moscova, MAI URSS, p. 10-12”²⁰.

Din materialele identificate reiese că ministrul Afacerilor Interne al R.S.S.M., general-locotenentul Tutușkin, a expediat, la 12 ianuarie 1949, locțiitorului Ministrului Afacerilor Interne al U.R.S.S., general-colonelului Serov, scrisoarea strict secretă nr. 032/29, cu următorul conținut: „Îndeplinind indicația Dumneavoastră primită prin telegrama cifrată de la 6 ianuarie 1949, nr. 1018, expediez nota informativă cu privire la omorul Eroului Uniunii Sovietice Zaharov I. K. și materialele în care Iakimov Boris Mihailovici se bănuiește de comiterea infracțiunii (Anexă – 2 pagini)”²¹.

¹⁷ Волков Г.М. Взгляд через десятилетия. Очерки генерал-лейтенанта КГБ о личной жизни и чекистских операциях в России, Западной Украине, Казахстане и Молдавии. Кишинев: Служба информации и безопасности Республики Молдова, 2006, с. 26-27.

¹⁸ Ibidem, p. 77.

¹⁹ Журавель В.П., Кешишьян М.М., Елагин В.М. Внутренние войска история и современность. Москва, 2001, с. 45.

²⁰ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 82, Opis 6, Ex. 84, Dosarul nr. 1, vol. 1, fila 1.

²¹ Ibidem, fila 10.

În nota informativă strict secretă anexată la scrisoare se raporta: „La 18 noiembrie 1947, ora 22.00, în orașul Chișinău, la intersecția străzilor Purcel și Bezîmeannaia, niște criminali necunoscuți au tras dintr-un pistol de model «TT» și l-au omorât pe Eroul Uniunii Sovietice, Zaharov I. K. După comiterea omorului, aceștia i-au scos de pe tunică medalia «Steaua de aur» cu numărul 2400 și au dispărut”²².

Mai departe, se prezentau următoarele detalii: „Omorul a avut loc în apropierea locuinței cetățencei Palancean Cristina Semionovna, care domiciliază pe stradela Bezîmeannaia nr. 48. În noaptea când Zaharov a fost ucis, în apartamentul acesteia se afla nepotul ei, Iakimov B.M., născut în 1921, sosit la Chișinău pe 13 noiembrie 1947 din Moscova pentru rezolvarea unor chestiuni personale. Ancheta a stabilit că în data de 18 noiembrie, între orele 19.00 și 2.00 dimineața, Iakimov B.M. și fratele său, Iakimov L.M., se aflau în căminul Institutului Agrar și ulterior s-au întors acasă. La apartament, Iakimov B.M. a fost informat de Palancean C. S. că, în apropierea locuinței, în jurul orei 22-23, au răsunat două împușcături și a observat un corp necunoscut printre resturile de pe stradă. Iakimov și fratele său nu au ieșit pentru a verifica informația, motivând teama de repercusiuni, deoarece consumaseră alcool. Abia dimineața, pe 19 noiembrie, Iakimov a aflat că un om fusese omorât în apropierea casei lor, însă nu a raportat cazul organelor de miliție. După interogatoriul efectuat de Secția pentru Lupta cu Criminalitatea a Direcției Afacerilor Interne a RSSM, Iakimov B.M. a fost eliberat și, două zile mai târziu, a părăsit Chișinăul, plecând la Moscova. În consecință, el a fost inclus în cercul de persoane suspectate de implicare în omorul lui Zaharov I. K.”²³.

Din informațiile raportate rezultă că Zaharov, purtând uniformă militară, a fost ucis prin două focuri de armă, iar criminalii i-au sustras medalia „Steaua de Aur”, distincție acordată eroilor Uniunii Sovietice. Totuși, în raport nu se menționează efectuarea cercetării la fața locului, audierea martorilor, analiza riguroasă a situației și dispunerea măsurilor operative de urgență pentru identificarea criminalilor. Nu se oferă date privind rezultatele expertizei medico-legale, efectuarea perchezițiilor la domiciliile suspectilor sau stabilirea direcțiilor prioritare pentru desfășurarea investigațiilor.

În același timp, locuitorii Chișinăului trăiau într-o stare de frică, evitând să iasă din case pentru a acorda ajutor victimelor. Aceasta era perioada în care populația se confrunta cu consecințele foametei provocate artificial de autoritățile sovietice. În toate localitățile, mulți oameni cereau hrană pe străzi, suferind de malnutriție și distrofie. Totodată, cetățenii erau conștienți de natura represivă a organelor sovietice și evitau orice contact cu acestea pentru a nu fi implicați în probleme sau represalii.

După reinstaurarea puterii sovietice în Basarabia, multe persoane au fost arestate în mod ilegal și supuse torturii până când și-au asumat responsabilitatea pentru infracțiuni pe care nu le-au comis. Nu este exclus faptul că au existat tentative de a-i incrimina lui Iakimov B. M. omorul ofițerului Zaharov I. K., însă, neavând suficiente probe, autoritățile l-au lăsat să părăsească Chișinăul și să se întoarcă la Moscova.

Se cunoaște că majoritatea cadrelor M.A.I. al R.S.S.M. erau aduse în acea perioadă din Rusia sovietică. Mulți dintre aceștia, analfabeți și fără pregătire profesională adecvată, erau „dresați” să execute comenzile regimului comunist, fără a avea posibilitatea de a-și exprima un punct de vedere propriu. Structurile de stat erau afectate de corupție, iar unii milițieni sprijineau activ grupări criminale.

²² Ibidem, fila 11.

²³ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 82, Opis 6, Ex. 84, Dosarul nr. 1, vol. 1, fila 11-12.

Din nota prezentată în august 1947 de locțiitorul ministrului Afacerilor Interne al R.S.S.M., generalul Orlov, ministrului Afacerilor Interne al U.R.S.S., general-colonelului Kruglov, reiese că „...în închisoarea nr. 6 a fost obținută informația precum că deținutul Dmitriev-Kucerenko a primit un pistol «TT» și cartușe de la locotenentul-major de miliție Demin Grigori Vasilievici, care lucra în secția politică a Direcției M.A.I. din regiunea Odesa. Cu această armă, în 1946, Dmitriev-Kucerenko a omorât și jefuit un moldovean în timp ce se deplasa de la Bender spre Chișinău”²⁴. Nu excludem faptul că Zaharov s-a comportat agresiv față de anumite persoane, provocându-i să comită infracțiunea.

Organele Afacerilor Interne aveau sarcina de a elabora diferite versiuni, de a investiga împrejurările în care a fost comis omorul și motivele infracțiunii, precum și de a identifica și reține făptașii. În acest caz, conducerea M.A.I. al R.S.S.M. aștepta, conform obișnuinței, indicații de la Moscova pentru a stabili și dirija activitatea subordonaților în vederea realizării sarcinilor primite. Adevărul este că în toamna anului 1947, guvernarea sovietică era mai puțin preocupată de moartea lui Zaharov sau de a altor victime, concentrându-și eforturile asupra desfășurării alegerilor în sovietele locale, implementării reformei monetare și eliminării opozițiilor politice.

În acest context, la 10 februarie 1948, ministrul Afacerilor Interne al R.S.S.M., general-locotenentul Tutușkin, a expediat o notă strict secretă ministrului Afacerilor Interne al U.R.S.S., general-colonelului S.N. Kruglov, privind activitatea ministerului pe parcursul trimestrului IV al anului 1947. În document se arată: „Activitatea M.A.I. al R.S.S.M. și a organelor periferice în trimestrul IV a fost orientată spre asigurarea pregătirii și desfășurării alegerilor în sovietele locale, menținerea ordinii publice în timpul reformei monetare, cu trecerea la comerțul fără cartele. Pentru realizarea cu succes a acestor sarcini, M.A.I. al R.S.S.M. a întreprins o serie de măsuri organizatorice și operative pentru combaterea banditismului și criminalității în general. La 1 decembrie a avut loc consfătuirea republicană cu șefii secțiilor orașenești și raionale ale M.A.I., împreună cu șefii direcțiilor M.A.I. și ai miliției. În raioanele afectate de criminalitate au fost delegate 25 de persoane din rândul conducătorilor și lucrătorilor operativi ai M.A.I. și miliției...”²⁵.

Este evident că așa-numita luptă cu criminalitatea nu urmărea combaterea infracțiunilor săvârșite de autoritățile sovietice împotriva populației, ci avea drept scop principal anihilarea rezistenței basarabenilor împotriva regimului comunist. În paralel, angajații structurilor de forță erau însărcinați să participe la falsificarea rezultatelor scrutinului electoral în favoarea reprezentanților puterii sovietice.

Conducătorii secțiilor afacerilor interne din republică erau obligați să expedieze rapoarte regulate, care prezentau situația din localități. Un exemplu elocvent este raportul privind pregătirea desfășurării alegerilor deputaților în sovietele locale în raionul Chișinău: „Numărul total de alegători – 12.841, dintre care: ruși – 80, moldoveni – 12.467, ucrainenii – 188, evrei – 83, alte naționalități – 23. Au fost înaintați candidați în deputați ai Sovietului raional – 25 de persoane, iar în sovietele satești și de orașel – 289 de persoane.

...Țăranii au participat activ la adunările pentru înaintarea candidaților. În majoritatea localităților ei au susținut unanim candidaturile înaintate. Manifestări dușmănoase pentru a bloca procesul electoral în raion nu au fost înregistrate.

...Pentru îndeplinirea directivei M.A.I. al R.S.S.M., efectivul secției afacerilor interne

²⁴ Carp S., Lariu Iu. Crime și atrocități comise de militarii armatei sovietice pe teritoriul R.S.S. Moldovenești. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2024, p. 62.

²⁵ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 60, Dosarul nr. 4, fila 210-211.

Chiperceni va realiza următoarele sarcini: intensificarea lucrului cu agentura și acoperirea operativă a localităților și obiectelor importante aflate pe teritoriul raionului. Toată agentura trebuie implicată la identificarea elementelor dușmănoase care desfășoară acțiuni de sabotare a alegerilor Deputaților în Sovietele locale... Semnat de șeful secției afacerilor interne a raionului Chiperceni, căpitanul Kurîșev. 28 noiembrie 1947²⁶.

Situația era similară și în alte raioane. Astfel, la 29 noiembrie 1947, șeful secției afacerilor interne a orașului Cahul, maiorul Harcenko, raporta: „În legătură cu alegerile deputaților în sovietele locale, am delegat lucrătorii operativi în toate localitățile și punctele de importanță ale raionului, pentru a fortifica lucrul cu agentura și a asigura ordinea publică în perioada de pregătire și desfășurare a alegerilor. Planul privind lucrul operativ cu agentura a fost expediat la adresa Dumneavoastră²⁷.

În paralel, erau monitorizați și deținuții din închisori. Într-un raport strict secret se menționa: „La începutul anului 1947, au fost deschise șase dosare operative vizând: Bondarenco T. L., originar din satul Roghi, raionul Dubăsari, provine din țărani, moldovean, condamnat pe un termen de 10 ani, care răspândește critici și calomnii în rândul condamnaților; Ioncu S. I., condamnat la 10 ani de detenție, orientat negativ față de Putea Sovietică și răspândind vorbe calomnioase cu privire la politica partidului și guvernului sovietic...²⁸.

Autoritățile nu au uitat nici cazul lui „Zaharov I.K. În cadrul investigațiilor operative s-a stabilit că, în septembrie 1948, Iakimov B.M. a trimis o scrisoare din Moscova, Glavpocitamp, cutia poștală nr. 790, către fratele său, Iakimov L.M., la adresa lui Kuznețov²⁹.

Aceasta confirmă că investigațiile continuau, iar rudele lui B. M. Iakimov erau monitorizate. Scrisoarea a fost cenzurată, iar conținutul ei nu conținea informații de interes operativ pentru organele afacerilor interne; în caz contrar, toți membrii familiei din Chișinău ar fi fost arestați imediat.

Analizând materialele de arhivă, constatăm că, din lipsă de profesionalism sau din neglijență față de obligațiile de serviciu, anchetatorii tergiversau procesul de urmărire penală privind cazul Zaharov. Dovadă în acest sens reprezintă nota informativă semnată, la peste un an de la incident, de către locțiitorul șefului Secției pentru Luptă cu Criminalitatea a Direcției Afacerilor Interne a M.A.I. al R.S.S.M., căpitanul de miliție Grisenko, care, în ianuarie 1949, raporta următoarele: „În cadrul prelucrării versiunilor care ne-ar putea oferi posibilitatea de a descoperi omorul lui Zaharov, Secția pentru Luptă cu Criminalitatea a Direcției Afacerilor Interne a M.A.I. al R.S.S.M. a expediat o orientare șefului Secției de Luptă cu Criminalitatea din orașul Moscova, cu solicitarea de a stabili locul aflării lui Iakimov B.M., de a organiza urmărirea lui operativă și, în caz că deține armă de foc, să fie efectuată expertiza balistică...

Suplimentar, vă informăm că în momentul reținerii și percheziției efectuate în orașul Chișinău, cetățeanul Iakimov nu deținea armă asupra sa. Spre regret, încă nu am primit răspuns de la șeful Secției pentru Luptă cu Criminalitatea din Moscova cu privire la rezultatele verificării lui Iakimov B.M. Alte materiale referitoare la participarea lui Iakimov B.M. la omorul Eroului Uniunii Sovietice Zaharov I.K. nu au fost obținute pe parcursul anchetei³⁰.

²⁶ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 60, Dosarul nr. 4, fila 92.

²⁷ Ibidem, fila 49.

²⁸ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 65, Dosarul nr. 8, Vol. 3, fila 36 ș.a.

²⁹ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 82, Opis 6, Ex. 84, Dosarul nr. 1, Vol. 1, fila 12.

³⁰ Ibidem, fila 12.

Inconsecvența acțiunilor membrilor grupului de anchetă indică faptul că aceștia nu au întreprins măsurile necesare pentru a descoperi crima. Din conținutul raportului reiese că acționau haotic, fără a respecta prevederile legislației procesual-penale și ordinele/instrucțiunile sovietice ale vremii, care stabileau clar acțiunile grupurilor de urmărire penală în cazurile de omor. De menționat este faptul că victima era un ofițer militar, Erou al Uniunii Sovietice, iar în asemenea situații, de regulă, activitatea anchetatorilor era coordonată de persoane influente de la Moscova, până la identificarea făptașilor.

Este important de subliniat că, în acea perioadă, un grup numeros de anchetatori și ofițeri operativi ai M.A.I. al U.R.S.S. era implicat în investigarea unor cazuri aflate la controlul personal al lui Iosif Stalin. Este vorba despre dosarele împotriva unor eroi ai Uniunii Sovietice, participanți la cel de-al Doilea Război Mondial, care au intrat în disgrație.

Astfel, pe 11 ianuarie 1947, generalul G. I. Kulik, Erou al Uniunii Sovietice, a fost arestat sub pretextul că „...discuțiile sale cu privire la promovarea unor persoane incompetente în funcții importante, care intenționat îi umbreau meritele, precum și critica adusă lui Nikolai Bulganin și Lavrentii Beria”³¹ au fost considerate motive pentru reținere.

O zi mai târziu, general-colonelul V. N. Gordov, care în aprilie 1944 fusese comandant al Armatei a 3-a a Frontului I Ucrainean și, ulterior, deputat în Sovietul Suprem al URSS, a fost arestat la indicația lui Stalin. Motivul arestării a fost reprezentat de interceptările convorbirilor sale, atât cu soția, cât și cu generalii G. I. Kulik și F. T. Rîbalicenکو, în timpul cărora „...criticau aspru situația din țară, politica colectivizării și conducerea personală a lui Stalin”³².

Ancheta a durat aproape trei ani și pe „24 august 1950 generalii Kulik G.I și Gordov V.N. au fost condamnați la moarte prin împușcare de către Colegiul Militar al Judecătoriei Supreme a URSS, incriminându-le formarea unei organizații pentru lupta cu Puterea Sovietică. În timpul procesului de judecată Kulik G.I. a declarat: «Toate mărturiile pe care le-am oferit în timpul anchetei sunt false pentru că au fost obținute de la mine prin metode ilicite și eu mă dezic de ele». Fiica lui, Andreeva-Gorbunova, declara că a auzit în închisoarea Lefortovo strigătul lui Kulik: «Spuneți-i lui Stalin că pe noi aici ne bat!»³³.

În anii următori, Kulik a fost reabilitat și „în 1957, i-a fost restabilit post-mortem gradul de Mareșal al Uniunii Sovietice”³⁴. Numele său este gravat pe monumentul dedicat victimelor represiunilor politice din cimitirul Donskoy, Moscova. Iar generalul Gordov a fost reabilitat abia după moartea lui Stalin.

Urmărind cronologia evenimentelor, se constată că ambii eroi ai Uniunii Sovietice, participanți la cel de-al Doilea Război Mondial, au fost condamnați la moarte pe baza unor dosare penale fabricate la comandă politică, fiind executați pe 24 august 1950, ziua în care elitele politice din R.S.S.M. celebrau cu fast cea de-a șasea aniversare a operațiunii Chișinău-Iași. Nu au scăpat de pedeapsă nici alte persoane considerate membri ai presupusei organizații criminale conduse, chipurile, de cei doi generali.

În cadrul investigațiilor s-a constatat că generalul Gordov a luptat pe Frontul I Ucrainean, la fel ca și eroul Uniunii Sovietice Zaharov, omorât pe 18 noiembrie 1947 în orașul Chișinău. În contextul stalinismului, mulți militari ai armatei sovietice, suspecți

³¹ https://ru.wikipedia.org/wiki/Кулик_Григорий_Иванович

³² https://ru.wikipedia.org/wiki/Гордов_Василий_Николаевич

³³ https://ru.wikipedia.org/wiki/Кулик_Григорий_Иванович

³⁴ Эпоха в биографиях. Григорий Иванович Кулик. Военно-исторический журнал, №3, Москва, 1990, с. 18.

că dețin informații compromițătoare despre conducerea U.R.S.S., erau eliminați fizic de către serviciile secrete sovietice la comanda lui Lavrentii Beria. Aceasta explică, parțial, indiferența ministrului de interne al R.S.S.M., general-locotenentul Tutușkin, față de ancheta privind cazul Zaharov, primul fiind numit în funcție la propunerea lui Beria.

În final, crima nu a fost descoperită, iar pentru a evita întrebările care ar fi putut apărea, autoritățile au decis falsificarea biografiei lui Zaharov, inventând legenda conform căreia acesta și-ar fi pierdut viața în luptă cu grupuri de naționaliști ucraineni. Realitatea istorică a U.R.S.S., dar și a Federației Ruse în ansamblu, conține numeroase astfel de falsuri.

Pe parcursul anilor nu s-a aflat nimic despre medalia „Steaua de aur”, seria 2400, sustrasă de la victimă în timpul comiterii omorului. Criminologii sovietici afirmă că asemenea medalii au fost furate și în anii următori, iar în U.R.S.S. s-au format grupuri specializate în furtul decorațiilor de război și a obiectelor de anticariat. De remarcat este faptul că toate cazurile în care victimele erau persoane cu statut special din rândul membrilor de partid erau luate la evidența conducerii politice a statului, situație diferită de cea a lui Zaharov.

Un exemplu relevant în acest sens este cazul omorului viceamiralului Gheorghii N. Holosteakov, erou al Uniunii Sovietice. Potrivit materialelor de arhivă, „criminalii au pătruns în apartamentul marinarului, l-au omorât împreună cu soția sa, aplicându-le multiple lovituri cu o rangă de metal. Din apartament a fost furat sacoul viceamiralului împreună cu toate decorațiile sale, unele dintre ele fiind foarte rare”³⁵.

Acțiunile de urmărire penală au fost supravegheate direct de Comitetul Central al PCUS. Astfel, „ancheta era condusă de Grișin, iar pentru descoperirea crimei a fost format un grup operativ de mare calibru, alcătuit din cei mai experimentați specialiști. Subdiviziunile miliției din Moscova au fost obligate să acorde sprijin deplin grupului, iar acțiunile erau coordonate de generalul Trușin. În timp record, anchetatorii au analizat multiple versiuni și au studiat minuțios întreaga biografie a viceamiralului Holosteakov, incluzând posibilitatea unei răzbunări a dușmanilor din perioada Războiului Civil. Au fost examinate cazurile anterioare înregistrate de Secția pentru Lupta cu Criminalitatea din Moscova, de interes operativ, și s-a presupus că infractorii ar fi putut avea complici printre escrocii specializați în furtul de ordine și medalii. Prin investigații operative s-a identificat un cuplu de tineri care vizitau veteranii de război, prezentându-se drept jurnaliști. Deși inițial identitatea lor era necunoscută, presiunea asupra unui recidivist a permis stabilirea faptului că un individ pe nume Ghenadii plănuia să fure două ordine de la o bătrânică. Ulterior s-a constatat că Ghenadii locuia în orașul Ivanovo, fusese student la universitate și era căsătorit, ceea ce a trezit suspiciunea că soția sa ar fi fost complice. În timpul perchezițiilor, anchetatorii au obținut probe pertinente care confirmau implicarea lor directă în crimă, după care cazul a fost soluționat”³⁶.

Infractorul a fost identificat ca fiind Ghenadii Kalinin. Criminologul sovietic A. I. Gurov nota că „...membrii grupului de anchetă care investigau omorul viceamiralului Holosteakov și a soției sale, comis de Kalinin, au subliniat că astfel de furturi de ordine și medalii au mai avut loc anterior. Totuși, în premieră, criminalii au exploatat cele mai prețioase valori ale cetățenilor sovietici – respectul profund pentru cei care și-au apărât Patria cu

³⁵ Брежнев М.А., Алёшин И.В., Осипов И.С. и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть II. Москва, 2016, с. 284.

³⁶ Ibidem, p. 284-285.

prețul vieții – transformând furtul de decorații de război într-o sursă permanentă de venit. Din vânzarea acestor decorații, Kalinin și complicitii săi au obținut suma de 40.000 de ruble³⁷.

O altă sursă relevă că „Ghenadii Kalinin, în complicitate cu soția sa, Inna Kalinin, a comis în perioada 1980-1983 un număr de 39 de furturi de decorații de război în 19 orașe ale U.R.S.S., sustrăgând 50 de ordine «Lenin», mai multe medalii «Steaua de Aur», «Erou al Uniunii Sovietice», «Erou al Muncii Socialiste» și zeci de alte distincții. Într-un caz, Kalinin a omorât o bătrână pentru a-i fura o icoană. În mod similar cu vizita la familia Holosteakov, infractorii se prezentau drept jurnaliști. La momentul reținerii, o parte din decorații fusese deja vândută, iar dintr-o «Stea de aur» Kalinin și-a confecționat un ghiul. În 1984, Kalinin a fost condamnat la moarte, iar soția sa la 15 ani de privațiune de libertate³⁸.

Analizând aceste fapte, observăm că Kalinin și complicitii săi făceau parte din generația tânără educată în regimul comunist, fiind considerați modele ale „omului nou” sovietic. În realitate, aceștia prezentau un profil psihologic similar conducerii U.R.S.S., fiind afectați de corupție și desfrâu – trăsături preluate de la bolșevici, care au acaparat puterea după Revoluția din 1917.

Un martor ocular relatează despre lipsa de cultură și morală a infractorilor: „mobilă stricată, portierele de stofă rupte, tablourile pictorilor școlii olandeze tăiate cu sabia, parchetul din lemnărie felurită distrus, geamuri sparte și pretutindeni murdărie. Toate sălile și odaile purtau urmele domniei bolșevice. Unde priveai, nu întâlneai decât lucruri stricate și mizerie... În odaia vecină se găseau obiecte diverse: argintărie cu coroana imperială, cuțite, furculițe, tacâmuri, tablouri și alte obiecte. Același lucru se petrecea și cu alte palate prădate de bolșevici. Pe toate străzile se vindeau obiecte de artă istorice, iar nimeni din noua guvernare nu se ocupa de păstrarea lor... La Academia Națională, noii stăpâni rupeau litografiile rare aduse de Petru cel Mare și aruncau în foc cărțile vechi... Zi și noapte se desfășurau arestări și percheziții. Bolșevicii își urmăreau dușmanii³⁹.

Leon Donici concluzionează că „în întreaga viață sub jugul bolșevicilor nu a existat nimic curat, nimic cinstit. Totul părea cufundat într-o negură eternă. Crimă împotriva spiritului, crimă împotriva omenirii – astfel se compunea sâmburele vieții republicii sovietice. Teroarea roșie, munți de cadavre, iată simbolul vremurilor care promiteau un cer nou și un pământ nou⁴⁰.

4. CONCLUZII

Autorii sovietici au introdus în istoria U.R.S.S. numeroase legende false pentru a glorifica regimul totalitar comunist, care, în realitate, nu se deosebea de regimurile fasciste, dovadă fiind milioanele de victime ale represiunilor politice. Sistemul sovietic a modificat fraudulos datele biografice ale multor persoane controversate pentru a crea modele artificiale de erou, menite să îndoctrineze tineretul comunist. Un exemplu este biografia lui I.K. Zaharov, omorât pe 18 noiembrie 1947 în circumstanțe neclare, dar prezentat în muzeele din Federația Rusă ca fiind victimă a luptelor cu formațiunile naționaliștilor ucraineni. În prezent, biografia sa, la fel ca și a altor personalități dubioase promovate prin prisma

³⁷ Гуров А.И. Профессиональная преступность. Прошлое и современность. Москва: Юридическая литература, 1990, с. 164-165.

³⁸ https://ru.wikipedia.org/wiki/Холостяков_Георгий_Никитич

³⁹ Donici L. Revoluția rusă (Amintiri, schițe și impresii). Chișinău: Editura Universitas, 1992, p. 153.

⁴⁰ Ibidem, p. 161.

mitologiei cultului eroic al regimului comunist, este folosită de propaganda rusă pentru a mobiliza cetățenii în războiul de agresiune împotriva Ucrainei.

Demontarea acestor legende este crucială pentru consolidarea memoriei colective autentice și protejarea societății de manipulările propagandistice. Într-un context geopolitic tensionat, Republica Moldova are responsabilitatea de a confrunta trecutul sovietic, de a comemora victimele regimului totalitar și de a cultiva valori democratice și europene.

În acest context, se consideră necesară dezvăluirea adevărului, contracarând poveștile fictive și reamintind societății despre crimele comunismului. Este recomandat ca organizatorii marșului din 24 august, consacrat operațiunii Iași-Chișinău, să încheie evenimentul cu depuneri de flori la Piatra comemorativă a victimelor ocupației sovietice și ale regimului totalitar comunist din Chișinău. De asemenea, autoritățile Republicii Moldova trebuie să aplice legea cu fermitate față de organizațiile și partidele care, sub masca educației militaro-patriotice a tineretului, instigă la ură, separatism și război. Societatea civilă trebuie implicată în promovarea valorilor democratice, contribuind astfel la integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

- Aramă E. Istoria dreptului românesc. Chișinău: FEP „Tipografia Centrală”, 1995.
- Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 82, Opis 6, Ex. 84, Dosarul nr. 1, vol. 1.
- Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 60, Dosarul nr. 4. Vol. 3.
- Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103, Opis 5, Ex. 65, Dosarul nr. 8, Vol. 3.
- Carp S., Larii Iu. Crime și atrocități comise de militarii armatei sovietice pe teritoriul R.S.S. Moldovenesti. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2024.
- Donici L. Revoluția rusă (Amintiri, schițe și impresii). Chișinău: Editura Universitas, 1992.
- Pop I.-A. Basarabia din nou la răscruce. Iași: Editura DEMIURG, 1995.
- Анисичкин Ф.И. Звезды доблести ратной. Новосибирск: Западно-Сибирское книжное изд-во, 1979.
- Брежнев М.А., Алёшин И.В., Осипов И.С. и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть II. Москва, 2016.
- Брежнев М. Министр Щелоков. Москва, 2009.
- Волков Г.М. Взгляд через десятилетия. Очерки генерал-лейтенанта КГБ о личной жизни и чекистских операциях в России, Западной Украине, Казахстане и Молдавии. Кишинев: Служба информации и безопасности Республики Молдова, 2006.
- Гуров А.И. Профессиональная преступность. Прошлое и современность. Москва: Юридическая литература, 1990.
- Журавель В.П., Кешишьян М.М., Елагин В.М. Внутренние войска история и современность. Москва, 2001.
- Иван Головченко и реформа Украинского МВД. В: Брежнев М.А., Алёшин И.В., Осипов И.С. и др. Реформа и реформаторы МВД СССР. Часть 4, Москва, 2018.
- Молодежь Молдавии. 14 ноября 1947 г.
- Советская Молдавия. 12 ноября 1947 г.

Советская Молдавия. 18 ноября 1947 г.

Советская Молдавия. 22 ноября 1947 г.

Сурилов А.В. История Государства и права Молдавской ССР (1917-1959). Кишинев, 1963.

Шлевко Г.М. Ради жизни на земле. Омск, 1977. <https://victorymuseum.ru/enciclopedia/heroes/zaharov-ivan-constantinovici> (accesat la data de 15.09.2025).

Эпоха в биографиях. Григорий Иванович Кулик. Военно-исторический журнал, №3, Москва, 1990.

https://warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=9851

<https://ru.wikipedia.org/wiki/захаров-иван-константинович>

<https://xn--80adbfga1bkfifgbxvh.xn--plai/geroi/zaharov-ivan-konstantinovich> (accesat la data de 15.09.2025).

https://ru.wikipedia.org/wiki/Кулик_Григорий_Иванович

https://ru.wikipedia.org/wiki/Гордов_Василий_Николаевич

https://ru.wikipedia.org/wiki/Холостяков_Георгий_Никитич